

RAAP-RAPPORT 2966 (CONCEPT)

Plangebied Dorpssingel

Gemeente Beuningen

**Archeologisch vooronderzoek: waarderend
proefsleuvenonderzoek**

Colofon

Opdrachtgever: gemeente Beuningen

Titel: Plangebied Dorpssingel, gemeente Beuningen; archeologisch vooronderzoek: een waarderend proefsleuvenonderzoek

Status: concept

Datum: 3 maart 2015

Auteur: *J. Vosselman MA*

Met bijdragen van: L.M. Flokstra, drs. F. van Oosterhout & drs. M.L. Schabbink

Projectcode: BESD3

Bestandsnaam: RA2966_BESD3.indd

Projectleider: J. Vosselman MA

Projectmedewerkers: L.M. Flokstra & L. van Vilsteren

ARCHIS-vondstmeldingsnummer: 426128

ARCHIS-waarnemingsnummer: nog niet verleend

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer: 64595

Bewaarplaats documentatie: RAAP Oost-Nederland

Autorisatie: drs. E.H.L.D. Norde

Bevoegd gezag: gemeente Beuningen

ISSN: 0925-6229

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.

Leeuwenveldseweg 5b

1382 LV Weesp

Postbus 5069

1380 GB Weesp

telefoon: 0294-491 500

telefax: 0294-491 519

E-mail: raap@raap.nl

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2015

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Samenvatting

In opdracht van de gemeente Beuningen heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau op 9 januari 2015 een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd in verband met voorgenomen bouwwerkzaamheden in de gemeente Beuningen. Het onderzoeksgebied is onderzocht door middel van één proefsleuf.

Binnen het plangebied is een cultuurdek aangetroffen, waarin twee fasen zijn te onderscheiden. Aan de basis van het cultuurdek is de aanwezigheid van een sporenniveau aangetoond. De sporen liggen op een diepte van ca. 80 cm -Mv. Ze worden op basis van het vondstmateriaal gedateerd in de Late Middeleeuwen (13e en 14e eeuw met mogelijk een langere doorloop). Het betreft (paal)kuilen en greppels die door de aanwezigheid van het cultuurdek goed zijn geconserveerd. Daarnaast moet rekening gehouden worden met een vondstniveau uit de Romeinse tijd. Er zijn geen grote verstoringen binnen het onderzoeksgebied aanwezig. Tijdens het onderzoek is aardewerk, metaal (ijzer, brons en tin), natuursteen en botmateriaal aangetroffen.

Er is binnen het plangebied sprake van nederzettingsresten. Op basis van de rijke vondsten en de aanwezigheid van de grote hoeveelheden tufsteen, kunnen deze in verband worden gebracht met de nabijgelegen kerk. De vindplaats is aangemerkt als behoudenswaardig.

Tijdens het proefsleuvenonderzoek is vastgesteld dat het plangebied minimaal verstoord is. Slechts de bovenste 30 cm van het profiel is verstoord. Daaronder bevindt zich het intacte cultuurdek. De (potentiële) conservering is goed. Het aangetroffen aardewerk is minimaal gefragmenteerd. Daarnaast is, gezien de textuur van de bodem (klei), organisch materiaal goed bewaard gebleven.

De plannen voor herinrichting van het plangebied zijn nog niet bekend. De resultaten van het onderzoek tonen echter aan dat bij elke ingreep die dieper reikt dan ca. 30 cm -Mv archeologische resten verstoord zullen worden. Er wordt aanbevolen een archeologische opgraving uit te laten voeren in de zones waar dergelijke ingrepen zullen plaatsvinden. Dit onderzoek heeft tot doel het volledig opgraven, bergen en documenteren van archeologische vindplaatsen (behoud *ex situ*).

Op basis van de bevindingen van dit onderzoek neemt de gemeente Beuningen een selectiebe-sluit.

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
1 Inleiding	5
1.1 Administratieve gegevens	5
1.2 Aanleiding en doelstelling	5
1.3 Randvoorwaarden	5
2 Voorgaand onderzoek	7
3 Doel van het onderzoek.....	8
4 Methoden	9
5 Resultaten.....	10
5.1 Fysisch geografisch onderzoek	10
5.2 Archeologie.....	10
6 Conclusies en aanbevelingen	21
6.1 Conclusies	21
6.2 Selectieadvies	22
6.3 Aanbevelingen	22
Literatuur	23
Overzicht van figuren , tabellen en bijlagen	24

1 Inleiding

1.1 Administratieve gegevens

Locatie: plangebied Dorpssingel (figuur 1)

Plaats: Beuningen

Gemeente: Beuningen

Provincie: Gelderland

Toponiem: Dorpssingel

Kadastrale gegevens: kadastrale gemeente Beuningen, Sectie B, Perceelsnr. 3915.

Oppervlakte plangebied: 700 m²

Kaartblad topografische kaart Nederland 1:25.000: 40C

Centrumcoördinaten (X/Y): 181.558/430.596

Bevoegde overheid: gemeente Beuningen

Datum veldonderzoek: 9 januari 2015

Beheer en plaats vondsten en documentatie: archief RAAP-oost. De vondsten en documentatie zullen worden overgedragen aan het Provinciaal Depot voor Bodemvondsten van de provincie Gelderland.

ARCHIS-vondstmeldingsnummer: 426128

Figuur 1. De ligging van het plangebied (rood omlijnd); inzet: ligging in Nederland (ster).

1.2 Aanleiding en doelstelling

In het plangebied zijn bodemingrepen gepland die mogelijk bedreigend zijn voor eventuele archeologische resten. In het kader van de archeologische monumentenzorg (AMZ) is volgens het door de bevoegde overheid goedgekeurde Programma van Eisen (PvE) een inventariserend veldonderzoek (waarderende fase) door middel van een proefsleuf uitgevoerd.

Het doel van dit onderzoek was het toetsen en aanvullen van de gespecificeerde archeologische verwachting met betrekking tot het onderzochte plangebied, waarbij de waardering (fysieke en inhoudelijke kwaliteit) van eventuele vindplaatsen voorop stond. Op basis van het waarderend onderzoek wordt geconcludeerd of er sprake is van een behoudenswaardige vindplaats en wat de consequenties daarvan kunnen zijn voor de verdere planvorming.

1.3 Randvoorwaarden

Voorafgaand aan de uitvoering van het proefsleuvenonderzoek is, conform de KNA, een PvE opgesteld (Pronk, 2014). Dit PvE diende als leidraad voor het onderzoek.

Het onderzoek is uitgevoerd volgens de normen van de archeologische beroepsgroep (zie artikel 24 van het Besluit archeologische monumentenzorg). De Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA, versie 3.3), beheerd door de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB; www.sikb.nl), geldt in de praktijk als richtlijn. RAAP beschikt over een opgravingsvergunning, verleend door de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Tabel 1. Geologische en archeologische tijdschaal.

Zie tabel 1 voor de dateringen van de in dit rapport genoemde geologische en archeologische perioden.

2 Voorgaand onderzoek

In oktober 2014 is in het plangebied een bureau- en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd in verband met de geplande herontwikkeling van het plangebied (Boshoven, 2014).

Uit het bureauonderzoek bleek dat het plangebied is gelegen op een oude woongrond, ca. 40 m ten zuiden van de Rooms-Katholieke Corneliuskerk, middenin de middeleeuwse dorpskern van Beuningen. In de directe omgeving van het plangebied zijn meerdere archeologische vindplaatsen bekend en zijn reeds verschillende archeologische onderzoeken uitgevoerd. Het betreft vindplaatsen uit de periode IJzertijd-Late Middeleeuwen (Boshoven, 2014: 9). Direct ten westen van het onderhavige plangebied is de aanwezigheid van resten aangetoond uit de periode IJzertijd-Late Middeleeuwen (Alde Steeg; Diependaal, 2011). Deze manifesteerden zich aan de basis van een cultuurdek dat gedateerd werd in de volle Middeleeuwen. Binnen het plangebied is een cultuurlaag (oude woongrond) aanwezig, die is gelegen op een pakket oeverafzettingen. Aan de basis van de cultuurlaag en in de top van de oeverafzettingen werd een sporenniveau uit de periode IJzertijd-Late Middeleeuwen verwacht (Boshoven, 2014: 11). Onder de oeverafzettingen werden in een pakket komklei, op een diepte van 100-200 cm -Mv, bewoningshorizonten uit de periode Neolithicum-Bronstijd verwacht. Op hieronder gelegen pleistocene afzettingen kunnen zich resten uit de Mesolithicum manifesteren (Boshoven, 2014: 11).

Tijdens het booronderzoek zijn in overeenstemming met de resultaten van het bureauonderzoek op ca. 190 cm -Mv pleistocene afzettingen aangetroffen. Archeologische indicatoren ontbraken hier. De afzettingen worden afgedekt door oeverafzettingen, bestaande uit een pakket zandige klei van ca. 40-60 cm (de verwachte komafzettingen ontbraken hier dus). Vastgesteld is dat bovenop de oeverafzettingen zich een sterk siltig kleipakket bevindt (Boshoven, 2014: 14). Het kleipakket wordt afgedekt door een antropogene cultuurlaag. Het betreft een humeus, uiterst siltig kleidek met spikkels en brokjes houtskool, roodleem en baksteen. Het onderste deel van de cultuurlaag betreft hoogstwaarschijnlijk een sporenniveau. Op basis van de boringen wordt een scheiding tussen de cultuurlaag en het sporenniveau op ca. 80 cm -Mv verwacht. Daarnaast kunnen in de cultuurlaag sporen voorkomen. De cultuurlaag wordt afgedekt door een 10 cm dikke zandlaag ter egalisatie van de bestrating van het schoolplein (Boshoven, 2014: 15).

Op basis van de bevindingen van het vooronderzoek werd geadviseerd de aard, kwaliteit en omvang van aanwezige archeologische resten middels een proefsleuvenonderzoek nader te onderzoeken. Het bevoegd gezag (gemeente Beuningen) heeft dit advies overgenomen.

3 Doel van het onderzoek

Het voornaamste doel van het proefsleuvenonderzoek was het toetsen en aanvullen van de gespecificeerde archeologische verwachting met betrekking tot het onderzochte gebied, waarbij het in eerste instantie ging om het (al dan niet) vaststellen van de aanwezigheid van archeologische grondsporen.

Teneinde een goed afgewogen beslissing (selectiebesluit) door het bevoegd gezag mogelijk te maken, diende het onderzoek zich tevens te richten op aanvullende aspecten ten aanzien van de archeologische grondsporen/resten. In het PvE (Pronk, 2014) zijn hiervoor specifieke onderzoeksvragen geformuleerd die door middel van het proefsleuvenonderzoek beantwoord dienen te worden:

1. Hoeveel sporenniveaus of vondstlagen zijn aangetroffen?
2. Wat is de aard, datering, diepteligging, kwaliteit (gaafheid en conservering) van de sporen?
3. Welke materiaalcategorieën zijn aanwezig?
4. Welke complextypen zijn aanwezig?
5. Wat is de ruimtelijke verspreiding en dichtheid van de sporen en vondsten?
6. Wat is de typologische datering van de aanwezige artefacten?
7. Hoe is de bodemopbouw (laagopeenvolging en bodemhorizonten)?
8. In welke mate is de bodem in het plangebied verstoord?
9. Wat is de (potentiële) conserveringstoestand van het vondstmateriaal?
10. Is er sprake van een behoudenswaardige vindplaats?

4 Methoden

Plaatsing, aantal en afmetingen

Conform het PvE is één proefsleuf aangelegd, centraal in het plangebied (figuur 2). De proefsleuf was 15 m lang en 5 m breed. In totaal is 75 m² proefsleufoppervlak aangelegd (dekkingsgraad 10,7%).

Figuur 2. Locatie van de proefsleuf.

Opgravingsvlakken en profielen

In de proefsleuf is met een graafmachine op rupsbanden en met een gladde bak één opgravingsvlak aangelegd aan de basis van een middeleeuws cultuurdek. De diepte van de sleuf bedroeg 80-90 cm -Mv. In de oostelijke hoek is, voornamelijk ten behoeve van de documentatie van dieper gelegen lagen in het profiel, een tweede vlak aangelegd op een diepte van 180-190 cm -Mv.

Sporen zijn digitaal ingemeten met een rtk-GPS met een maximale afwijking van 1 x 1 x 1 cm. Ook de hoogte van het aangelegde vlak ten opzichte van NAP is bepaald met een GPS (ingemeten in één raai centraal in de put). De ruwe GPS-bestanden zijn uitgelezen, gecontroleerd en gecorrigeerd. De beschrijving en interpretatie van sporen en lagen is opgenomen in de RAAP-database (Odile).

De sporen en bodemlagen zijn in een doorlopende reeks genummerd. In de proefsleuf is één lengteprofiel geheel gedocumenteerd, geïnterpreteerd en ingemeten (met X-, Y- en Z-coördinaat).

Afwerking en behandeling van sporen en vondsten

Bij de aanleg van het opgravingsvlak zijn de verschillende bodemlagen onderzocht op vondsten, ook met behulp van een metaaldetector. Een selectie van de sporen is gecoupeerd, in profiel getekend op schaal 1:20, en, indien relevant, gefotografeerd en afgewerkt. Vondsten zijn verzameld per spoor en vulling. Aanlegvondsten zijn in vakken van 5 x 5 m per laag verzameld. Alle vondsten zijn na afloop van het veldwerk gewassen, gedroogd, geteld en ingevoerd in de database. De spoornummers worden in dit rapport aangeduid met een hoofdletter S, de vondstnummers met een hoofdletter V.

Bemonstering

Er zijn geen monsters genomen omdat geen voor bemonstering relevante sporen werden aangetroffen.

5 Resultaten

5.1 Fysisch-geografisch onderzoek

De opbouw van het profiel is overeenkomstig de resultaten van het vooronderzoek (Boshoven, 2014). Zie figuur 3 voor het profiel en bijlage 1 voor de specifieke laagbeschrijvingen.

Figuur 3. Profielopname.

De bovenste ca. 30 cm bestaat uit een pakket verstoord en opgebracht materiaal (S 999). Direct hieronder bevindt zich een zeer donkergrijs cultuurdek, bestaande uit sterk zandige klei met o.a. grind, puin en houtskool (S 900). Op een diepte van ca. 60 cm -Mv bevindt zich een lichter gekleurd cultuurdek, eveneens met o.a. grind, puin en houtskool (S 800). Binnen de cultuurlagen zelf is ook een gelaagdheid waargenomen (verschillende fasen). In het onderste deel van dit pakket tekenen zich duidelijk archeologische sporen af. Op dit niveau is dan ook het sporenvlak aangelegd.

Ter plaatse van het profiel is het vlak verdiept om de bodemopbouw verder te kunnen documenteren tot in de natuurlijke ondergrond. Het cultuurdek/sporenniveau gaat op ca. 110 cm -Mv over in een natuurlijk oeverpakket, bestaande uit sterk tot uiterst siltige klei. Opvallend is de aanwezigheid van houtskoolpuntjes in deze laag. Deze tonen aan dat er op dit niveau nog sporen van menselijke activiteit in de (nabijheid) van het plangebied te verwachten zijn.

Vanaf een diepte van ca. 150 cm -Mv bestaat het oeverpakket uit sterk siltige klei met veel kalk en kalkconcreties. Bovendien zijn in deze laag zones van sterk zandig en ijzerrijk materiaal aanwezig. Dit vormt een aanwijzing voor verspoeling. Hoogstwaarschijnlijk vormt deze laag de overgang naar het pleistocene terras (volgens het booronderzoek op ca. 190 cm -Mv; zie hoofdstuk 2). Door de aanwezigheid van grondwater op dit niveau was het echter niet mogelijk nog verder te verdiepen.

5.2 Archeologie

5.2.1 Grondsporen

Tijdens het onderzoek zijn in totaal 41 archeologisch relevante grondsporen aangetroffen (figuur 4 en tabel 2; zie ook bijlage 1). De sporen manifesteerden zich aan de basis van het cultuurdek (S 800). De sporen begonnen zich af te tekenen vanaf een diepte van ca. 80 cm (S 800-1), maar een goed leesbaar vlak kon pas iets daaronder worden aangelegd op ca. 90 cm -Mv (S 800-2). In tabel 2 staan de aantallen sporen per spoorcategorie weergegeven.

Figuur 4. Sporenoverzicht in vlakken 1 en 2.

interpretatie	aantal
kuil	12
paalkuil	17
greppel	2
waterput	1
totaal	41

Tabel 2. Sporenaantal per interpretatie.

Kuilen en paalkuilen

De kuilen en paalkuilen bestaan uit een donkerbruine tot donkergrijze, zwak tot matig zandige klei. Net als het cultuurdek bevatten de vullingen puin, houtskool en grind. De sporen zijn aanwezig tot ca. 16-20 cm onder vlak 1 (S 26-28; figuur 5). S 23 betreft een kuil van meer dan 80 cm diep.

Figuur 5. Coupe S 26.

Greppels

Er zijn twee greppels herkend. De eerste (S 30) verschilt qua vulling niet erg van het cultuurdek en was herkenbaar als een baan met grijzige vlekken. Op basis van de vulling van het spoor wordt ervan uitgegaan dat dit spoor vanuit dit niveau is ingegraven en daarmee gedateerd kan worden in de Late Middeleeuwen.

In het oostelijke deel van de put manifesteerde zich een grote greppel (S 32). De greppel is in het profiel verdiept en gecoupeerd (zie figuur 3). De onderkant is hierbij niet bereikt. Het betreft een meer dan 1,5 m diepe greppel met uiterst siltige klei met zandlagen. De greppel doorsnijdt de cultuurlagen en is mogelijk te dateren in de Nieuwe tijd.

Waterput

Tijdens het onderzoek is een groot spoor aangetroffen dat is geïnterpreteerd als (mogelijke) bakstenen waterput (S 15). In het vlak is een putvulling (S 15-0), een omsluiting (S 15-1) met twee bakstenen nog in verband (S 15-3) en een insteek herkend (S 15-2).

5.2.2 Vondsten

Tijdens het onderzoek zijn in totaal 137 vondsten verzameld: keramiek, metaal, natuursteen en botmateriaal (tabel 3; zie ook bijlage 2).

materiaal	aantal
keramiek	85
metaal	21
natuursteen	24
botmateriaal	7

totaal	137
---------------	------------

Tabel 3. Vondstcategorieën met aantallen.

Keramiek

M.L. Schabbink

Het keramisch vondstmateriaal bestaat uit 85 stuks gebruiks aardewerk, bouw materiaal en een enkele pijpenkop (tabel 4).

keramiek	aantal
gebruiks aardewerk	76
bouw materiaal	8
pijpaarde	1
totaal	85

Tabel 4. Aantal keramische vondsten.

De pijpenkop is de jongste vondst en dateert uit de Nieuwe tijd. Het betreft een ovoïde pijpenkop met radering rond de ketelrand. Er is zowel een hiel-als een bijmerk aangebracht. Het bijmerk bestaat uit het wapenschild van Gouda met een gladde middenbaan en aan weerszijden drie sterren. Boven het schild is de letter 's' aangebracht, wat verwijst naar 'slegte' of gewone kwaliteit. Op het hielmerk is een gekroonde 'GN' zichtbaar. Deze initialen zijn in de periode 1768-1902 door vier personen gebruikt. De combinatie van het type en het bij- en hielmerk maakt echter dat Gerrit Nobel als maker aangewezen kan worden. Hij vervaardigde de kleipijpen in de periode van 1768-1788. De vondst uit cultuurlaag S 800 moet welhaast zeker als vervuiling gezien worden, gezien de overige vondsten uit de Late Middeleeuwen en het verder geheel ontbreken van vondsten na de 14e eeuw.

Het bouw materiaal bestaat naast twee niet te dateren fragmenten huttenleem uit baksteen- en vloertegel fragmenten. De baksteen heeft met afmetingen van ? x 12,5 x 6 een waarschijnlijke datering in de 14e eeuw. Deze datering geldt mogelijk ook voor de roodbakende, ongeglazuurde vloertegel fragmenten en komt overeen met het grootste deel van het gebruiks aardewerk.

baksel	aantal	datering
gladwandig	6	Romeins
ruwwandig	1	laat-Romeins 300-400
blauwgrijs (bg)	15	1100-1350
Maaslands (wm)	3	1175-1250
proto-steengoed (s5)	8	1225-1280
bijna-steengoed (s4)	6	1250-1300
steengoed (s1)	23	1300-1450
steengoed glazuur (s2)	9	1300-1450
roodbakend (r)	4	1250-1400

totaal	76	
---------------	-----------	--

Tabel 5. Verdeling baksels gebruiksaardewerk.

Het gebruiksaardewerk (tabel 5) dateert uit de periode Romeinse tijd-Late Middeleeuwen. Het aardewerk uit de Romeinse tijd is gevonden in combinatie met laat-middeleeuwse vondsten en kan als zodanig als opspit van latere bewoning gezien worden. Een manchetvormige rand van een ruwwandige pot dateert uit de 4e eeuw na Chr.

Een deel van het middeleeuwse blauwgrijze aardewerk kan mogelijk ook als opspit beschouwd worden. Onder het materiaal bevinden zich enkele scherven van Paffrathachtig aardewerk dat vooral voorkomt van de 10e tot de 12e eeuw. Er bevinden zich echter ook andere baksels onder het blauwgrijze aardewerk, die veel meer aansluiten op de datering van de meerderheid van de vondsten.

De bulk van het materiaal, zowel gebruiksaardewerk als metalen objecten, dateert uit de Late Middeleeuwen of meer specifiek de 13e en/of 14e eeuw. Dit materiaal wordt gevormd door enkele scherven uit het Midden-Maasgebied, voorheen aangeduid als Andenne-aardewerk en steengoed. Behalve echt steengoed (s1 en s2) is een aantal scherven aanwezig uit het ontwikkelingsproces naar het volledig gesinterde steengoed. Het proto-steengoed (s5) uit de eerste helft van de 13e eeuw komt voor naast het bijna-steengoed (s4) uit de late 13e eeuw. Pas in het begin van de 14e eeuw waren de Rijnlandse pottenbakkers in staat echt steengoed te fabriceren. Dit vroege steengoed, uit vooral Siegburg, is ruim vertegenwoordigd in het Beuningse materiaal. Deze vooral in de vorm van schenkgerie aanwezige vormen vallen op door de grote fragmenten en de zorgvuldige afwerking. Onder het materiaal bevindt zich een nagenoeg complete s1-kan-8 uit de 14e eeuw. Naast het steengoed uit Siegburg is een aantal stuks steengoed met engobeversiering en zoutglazuur aanwezig. Deze fragmenten zijn waarschijnlijk afkomstig uit Langerwehe en dateren eveneens uit de 14e of het begin van de 15e eeuw.

Een enkele scherf roodbakkend aardewerk is waarschijnlijk afkomstig van een hoogversierde kan. Het hoogversierde aardewerk is de vroegste vorm van productie van roodbakkend aardewerk uit het midden van de 13e eeuw. De scherf uit Beuningen heeft een met gele engobe aangesmeerde versiering.

Grondsporen, zoals een aantal paalkuilen, kuilen, de mogelijke waterput en greppel S 32, met aardewerk- en metaalvondsten kunnen allemaal in de Late Middeleeuwen, of meer specifiek de 13e en 14e eeuw, gedateerd worden. Het in het veld geconstateerde verschil tussen cultuurlaag S 900 en S 800 kan op grond van de keramische vondsten niet gespecificeerd worden. Beide lagen bevatten materiaal uit genoemde periode. Uit het materiaal blijkt op basis van gebruiksaardewerk, bouwmetaal en metalen objecten wel een duidelijke hogere status.

Metaal (door L.M. Flokstra)

Er zijn tijdens het onderzoek 21 metalen voorwerpen aangetroffen (tabel 6). Het merendeel (n=11) is vervaardigd uit brons. Negen voorwerpen waren vervaardigd uit ijzer en één uit tin. De vondsten zijn alle te dateren in de Late Middeleeuwen.

V	materiaal	algemeen	specifiek	opmerking	begin-datering	eind-datering
1	MBR	beslag	-	reparatiebeslag, blik, bronzen nageltjes	MELA	MELB
2	MBR	plaatje	-	brons, half rond, beslag?	MELA	MELB
3	MFE	beslag	-	gebogen, schaatspunt?	MELA	MELB
4	MSN	knoop	-	massief tinnen knoopje, met oogje	LMEB	NTA
6	MFE	paardetg	ruiterspoor	half ruiterspoor?	MELA	MELB
7	MBR	ringbroche	-	half, oorspronkelijk steen- leg?	MELA	MELA
8	MBR	schroot	-	rolletje brons, nestel?	MELA	MELB
9	MFE	mes	-	blad van mes	MELA	MELB
10	MFE	strip	-	twee langwerpige, platte strips	MELA	MELB
13	MBR	beslag	-	beslagplaatje, gebogen	MELA	MELB
14	MFE	koker	-	behuizing?	MELB	NTA
15	MBR	gietprop	-	smeltstuk	MELA	MELB
16	MFE	gesp	-	gespbeugel, rechthoekig	LMEB	NTA
17	MBR	beslag	-	twee pennetjes	MELA	MELA
18	MAG	munten	groot	zilveren Groot?	MELB	MELB
19	MBR	lipje	-	naaldschoen?	MELA	MELB
23	MFE	paardetg	hoefijzer	hoefijzer, gebroken	MELB	NTA
26	MBR	gietprop	-	groot smeltstuk	MELA	MELB
27	MBR	kram	-	twee haakjes	MELA	MELB
28	MBR	schild	beslag	schildbeslag, hoekig, gaatjes	MELA	MELA
32	MFE	pijlpunt	van kruisboog	8cm lengte	MELA	MELB
32	MFE	hamer	-	werktuig?, hamer?	MELA	MELB

Tabel 6. Metaal.

In het onderzoeksgebied is een groot fragment bronsblik gevonden (V 1). Deze dunne onregelmatig geknipte plaat is aan de rand geperforeerd met bronzen nietjes. Dit object kan geïnterpreteerd worden als reparatiebeslag op vaatwerk (bijvoorbeeld een koperen ketel). Ook is een zgn. splitplaatje gevonden; een samen gebogen plaatje van geknipt brons met twee teruggeslagen lipjes. Ook deze plaatjes kunnen als reparatiebeslag worden herkend (V 13). Zowel op leer als op koperen objecten zouden ze gebruikt kunnen zijn. V 27 betreft een klein bronzen krammetje of nietje met twee haakjes. Reparatiebeslag wordt algemeen op nederzettingsterreinen uit de Late Middeleeuwen aangetroffen (Egan, 2005).

Onder de categorie klein bronzen sierbeslag valt vondstnummer V 17. Dit smal bronzen stiftje met twee bronzen penntjes (één penntje ontbreekt) kan als riembeslag worden gedetermineerd (Egan & Pritchard, 2005a). De datering van deze stiftjes is laatste kwart van de 13e eeuw tot tweede kwart 14e eeuw.

V 7 is een half fragment van een zesvormige bronzen ringgesp of gespbroche. In zes hoeken zijn in hoekige rondvormige lipjes oorspronkelijk steentjes of glaspasta geplaatst. Mogelijk heeft de gespbroche een ijzeren angel gehad. Sinds de 12e eeuw is dit meest voorkomende sieraad dat zowel een representatieve als een praktische functie had (Janssen & Thelen, 2007: 126-129). Mogelijk hebben we hier te maken met een vroeg type gezien de stevige uitvoering. Ook werd een mogelijk bronzen naaldhouder gevonden van een fibula (V 19). Hieraan kunnen verder geen conclusies verbonden worden.

V 4 is een massieve bolknoop met ovaal oogje. Deze eenvoudige knoop met een lood-tinlegering komt voor in de vroeg 16e- begin 17e eeuw. De knoop is verder niet versierd (Baart, e.a., 1977).

In S 32 werd een groot fragment gevonden van een bronsslak (V 26). Ook is een kleiner fragment aangetroffen in laag 900 (V 14). De vondst van metaalslakken duiden op metaalbewerking in het plangebied of directe omgeving. Vaak zijn dit vormloze gietresiduen van gietproppen, gietkanalen en smeltstukken. Ook verknipte plaatjes of zelfs verknipte voorwerpen kunnen een aanwijzing zijn voor metaalbewerking.

Een slordig opgerold plaatje brons dat vervolgens is platgeslagen (V 8) kan gezien worden als een nestel, bijvoorbeeld een veterende (Egan & Pritchard, 2005b). Het plaatje wordt gedateerd in de 13e-14e eeuw.

Een bijzondere vondst betreft een fragment van bronzen schildbeslag (V 28). Deze platte beslagstrip heeft een lengte van ongeveer 9 cm en is hoekig gebogen. Op de hoeken zijn gaten aanwezig waarin een bevestigingsnagel gezeten heeft. In doorsnede heeft het beslag een driehoekige vorm met afgeronde bovenzijde en platte onderzijde. Mogelijk is een fijne streepversiering op het beslag aangebracht. Het beslag is afgebroken en lijkt met geweld van de buitenzijde van de schildplaat te zijn verwijderd. De oorspronkelijke doorsnede van het beslag, als deze doorgelopen zou hebben, bedraagt ongeveer 13 cm en is achtvormig geweest. De mogelijkheid is ook aanwezig dat het beslag in een stervorm met losse uiteinden op een schildplaat geklonken was. Een vergelijkbaar exemplaar, dat is gevonden in het Duitse Pirmasens, dateert uit de 12e eeuw (Theune-Grosskopf, 1992a). Het exemplaar uit Beuningen kan in dezelfde periode worden geplaatst.

Het onderzoek heeft een klein zilveren muntje opgeleverd met een diameter van 1 cm. Mogelijk betreft het een kwart Groot van Gelderland of Kleef uit de 14e eeuw (www.bonatiele.nl). De munt dient nog te worden gereinigd (V 18).

V 3 betreft een gebogen, langvormig ijzeren object in de vorm van een schaats. De buitenzijde is aangescherpt en aan de binnenzijde is een smalle behuizing aanwezig. Mogelijk is het een landbouwgerelateerd object (ploegschoen van een eg?). Het object moet nog worden geconserveerd. Een middeleeuwse datering lijkt aannemelijk.

Ook is een beugelfragment van een ijzeren ruiterspoor gevonden. Het object is circa 8 cm lang en is enigszins gebogen. Aan een zijde is een oogje aanwezig waar een riem aan bevestigd kon worden (V 6). Gezien de riemaanzet lijkt een vroege datering in de 11e-12e eeuw aannemelijk (Theune-Grosskopf, 1992b)

V 23 is herkend als de helft van een hoefijzer met brede beugel (Late Middeleeuwen). Twee smalle strips kunnen mogelijk als beslag of fragmenten van hoefijzers worden geïnterpreteerd (V 10).

V 16 is een rechthoekige gespbeugel zonder middenstijl. Ook deze vondst kan worden gedateerd in de Middeleeuwen.

V 9 betreft een fragment van een mes met een lengte van 6 cm. Ook werd een kleine ijzeren hamer gevonden. Dit hamertje is aangepunt en heeft een kleine opening voor de steel (V 32). Een mogelijke behuizing van een werktuig betreft V 14. Dit betreft een kokervormig object van ijzer.

Een bijzondere vondst betreft een ijzeren kruisboogpunt met een lengte van 8 cm (V 32). Het blad van de pijlpunt is opvallend smal uitgevoerd en heeft een ruitvormige doorsnede. Men gaat ervan uit dat militaire pijlpunten hun ontwikkeling volgen in de uitvoering of verzwaring van een ruiterspoor. In de loop van de 13e eeuw werden meer compacte type pijlpunten gebruikt (Baart, e.a., 1977). Voor deze pijlpunt is een datering in de late 14e - begin 15e eeuw aannemelijk.

Het archeologisch onderzoek in Beuningen-Dorpssingel heeft een aantal bijzondere metaalvondsten opgeleverd die goed passen bij het vondstspectrum van een middeleeuws nederzettingsterrein. Naast de aangetroffen ferro-objecten is een evenredig deel non-ferro objecten aangetroffen. Twee bijzondere vondsten refereren aan het gebruik van wapens (bronzen schildbeslag V 28 en kruisboogpunt V 32). Ook het gebruik van paarden is vertegenwoordigd in het vondstbeeld (ruiterspoor V 6 en hoefijzers V 10 en V 23). Een ploegschoen wijst op landbouwactiviteiten in de middeleeuwen (V 3). Reparatieplaatjes (V 1, V 13), metaalslakken (V 14, V 26) en werktuigen (V 32) wijzen op ambachtelijke werkzaamheden.

Natuursteen (door F. van Oosterhout)

Tijdens het proefsleuvenonderzoek zijn 24 stukken natuursteen verzameld. Het grootste deel hiervan is op basis van steensoort, vorm, en/of de aanwezigheid van mortel, gedetermineerd als bouw materiaal (n=16). De overige stukken betreffen een onbewerkte kei (kwartsiet), een frag-

ment van een maalsteen, een slijpsteen en enkele brokken zandsteen. Een bijzondere vondst is een fragment van vermoedelijk een wijwaterbak (V 11).

Uit kuil S 23 zijn vier stukken verzameld (V 25, V 34). Naast een brok schistachtige zandsteen, waarvan het gebruik niet duidelijk is, gaat het om een fragment van de looper van een roterende maalsteen van vesiculaire lava, een deel van een daklei (alle drie V 25) en een brok donkere tufsteen (V 34). De maalsteen is aan beide zijden voorzien van bewerkingsporen. De sporen aan de bovenzijde bestaan uit korte parallelle beitelsporen; de maalzijde is voorzien van kleinere putjes. De daklei is gebroken op het gat waarmee het stuk aan het dak werd bevestigd. Het brok tufsteen is sterk afgerond en vertoont geen sporen van bewerking meer. De oorspronkelijke vorm van de steen is helaas niet meer te achterhalen, maar het gaat waarschijnlijk om een brok Römer tuf (Nijland e.a., 2005; Nijland & Van Hees, 2009). Het gebruik van deze soort tufsteen gaat terug tot in de Romeinse tijd, maar hij is ook veelvuldig gebruikt bij de bouw van kerken in de Middeleeuwen (Berends e.a., 1982). Het brok zandsteen is mogelijk ook als bouwsteen gebruikt, bijvoorbeeld als fundering van een tufstenen muur. Op basis van de aanwezigheid van een roterende maalsteen, de daklei, het tufsteen en het aardewerk uit hetzelfde spoor is een datering in de Romeinse tijd mogelijk. In de kuil is echter ook een fragment van een kan van proto-steengoed aangetroffen, die gedateerd wordt in de 13e eeuw.

Bij de aanleg van het vlak zijn uit de mogelijke waterput (S 15) vijf fragmenten natuursteen verzameld (V 31), waaronder vier tufstenen bouwblokken. Van twee stukken is, op basis van de aanwezigheid van puimsteen in het tufsteen, vastgesteld dat het gaat om Römer tuf. Naast de rechthoekige vormen is de aanwezigheid van mortel op een van de stukken nog een bewijs dat de stenen gebruikt zijn als bouw materiaal. De datering van de vondsten is lastiger. Het zou bijvoorbeeld heel goed kunnen gaan om Romeins bouw materiaal dat is hergebruikt in de Middeleeuwen en ten slotte als afval in de bovenzijde van de waterkuil terecht is gekomen. Van het brok groene kwartsiet is de functie of gebruik niet nader vast te stellen.

Ook uit een kuil (S 8) is een rechthoekige bouwsteen van tufsteen verzameld (V 35). De kuil wordt op basis van de stratigrafische positie in de Middeleeuwen gedateerd. Dit is ook de datering van de greppel (S 32) waaruit een zandstenen brok (V 24) komt. Het brok heeft geen sporen van gebruik of bewerking.

De overige brokken natuursteen zijn afkomstig uit de cultuurlaag S 900. Het gaat om bouw materiaal (een brok kalksteen, vier blokken tufsteen en vijf brokken zandsteen), een kei van zwart kwartsiet en een zandstenen slijpsteen. De blokken tufsteen zijn allemaal gebruikt als bouwstenen, het brok kalksteen vermoedelijk ook. Van de vijf brokken zandsteen zijn er drie waarop mortel bewaard is gebleven. Het is waarschijnlijk dat al het zandsteen is gebruikt als bouw materiaal, bijvoorbeeld in de funderingen van (een van de voorgangers) van de kerk. Uit de cultuurlaag is ook een fragment van een wijwaterbak verzameld. Het gaat om een deel van een komvormige halfronde wijwaterbak (V 11). Er is nog een handvat op het fragment aanwezig. Het stuk is uit één stuk gehouwen uit een brok granietporfier. Een vergelijkbaar voorbeeld is te zien op een foto

uit 1957 (figuur 6). Dit betreft een wijwaterbak in de muur van een kerk in Boutersem (België). De vondsten houdt ongetwijfeld verband met de aanwezigheid van de kerk direct naast het plangebied.

Figuur 6. Wijwaterbak in een kerk in Boutersem.

Gezien de nabijheid van de Rooms-Katholieke Corneliuskerk ligt het voor de hand dat het tufsteen op enig moment als bouw materiaal is gebruikt bij een van de bouwfases van de kerk. Voor de tufstenen blokken die afkomstig zijn uit de middeleeuwse grondsporen zou dat betekenen dat het moet gaan om een voorganger van de bestaande kerk. Als ervan uitgegaan wordt dat de cultuurlaag S 900 een middeleeuwse datering heeft en er geen sprake is van vermenging met jonger materiaal, dan zijn de stenen niet afkomstig van de laatste vervangingen van de kerk in 1846 of 1900 (Schulte, 1982: 17). Van deze laatste bouwfase is bekend dat delen van het tufsteen aan de buitenzijde van de toren zijn vervangen door baksteen. Het is goed voorstelbaar dat bij de bouw of sloop van een van de (middeleeuwse) voorgangers van de kerk, bouw materiaal op het naastgelegen terrein terecht is gekomen.

Botmateriaal

Tijdens het onderzoek zijn zeven fragmenten botmateriaal verzameld. Het materiaal is zowel afkomstig uit het cultuurdek (S 900) als uit sporen (S 23, S 26, S 32). Het betreft geen gebruiksvorwerpen, maar afval van varken en rund. Eén fragment was te klein om exact te kunnen dateren.

Verspreiding van het vondstmateriaal

Binnen de proefsleuf is het vondstmateriaal gelijkmatig over het oppervlak verdeeld. Er kunnen op basis van het onderhavige onderzoek geen zones met hogere of lagere dichtheden aan vondsten worden aangewezen. Het vondstmateriaal is verzameld in drie vakken van 5 x 5 m. Vanuit het noordwesten zijn per vak respectievelijk 44, 49 en 46 vondsten verzameld. Het merendeel komt hierbij uit het cultuurdek (S 800: 46; S 900: 46).

5.2.3 De vindplaats(en)

Interpretatie

Op basis van het proefsleuvenonderzoek kan gesteld worden dat binnen het plangebied sprake is van een vindplaats. Het betreft nederzettingsresten uit de Late Middeleeuwen. Op basis van het vondstmateriaal kunnen de sporen, die zich op ca. 80 cm -Mv aftekenen, worden gedateerd in de 13e en 14e eeuw. De sporen manifesteren zich aan de basis van een oud cultuurdek, waaraan op grond van de vondsten eenzelfde datering kan worden toegekend. De aanwezigheid van enkele vondsten met een jongere datering, zoals de pijpenkop, wijst op activiteiten tot in de Nieuwe tijd, maar de genese van het cultuurdek kan, gezien de grote hoeveelheid laat-middeleeuws materiaal, zeker geplaatst worden in de 13e en 14e eeuw, met mogelijk een iets langere doorlooptijd gezien de aanwezigheid van blauwgrijs en Maaslands aardewerk.

De vondsten wijzen op een zekere rijkdom binnen de locatie gedurende de Middeleeuwen. Niet alleen het gebruiks aardewerk en de metalen voorwerpen getuigen hiervan, maar ook de aanwezigheid van vrij grote hoeveelheid natuurstenen bouwmateriaal. Hoogstwaarschijnlijk staan de resten in direct verband met de aanwezigheid van de kerk.

De aanwezigheid van zeven fragmenten Romeins aardewerk wijst op de aanwezigheid van oudere nederzittingsresten in (de omgeving van) het plangebied. Deze fragmenten kunnen worden beschouwd als opspit, aangezien deze in combinatie met later materiaal voorkomen. De aanwezigheid van een Romeinse sporenniveau/vondstlaag binnen het plangebied kan echter niet worden uitgesloten.

Tijdens het onderzoek zijn geen grote verstoringen aangetroffen. Het cultuurdek manifesteert zich al vanaf een diepte van 20 cm -Mv. Het cultuurdek fungeert tevens als een beschermende laag voor het ondergelegen sporenniveau. Getuige de geringe fragmentatie van het aardewerk en de relatief grote diepte van bijvoorbeeld kuil S 23 kan daarbij gesteld worden dat de conservering van de resten goed is.

De vindplaats is op basis van het onderhavige onderzoek niet te begrenzen. De sporen lopen aan alle zijden buiten de proefsleuf door. De archeologische resten maken deel uit van het grotere complex aan woongronden binnen het historische centrum van Beuningen en staan bijvoorbeeld in relatie met de nederzittingsresten die zijn opgegraven binnen het plangebied Alde Steeg direct ten westen van het onderhavige plangebied (zie hoofdstuk 2).

Waardering van de vindplaats

De waardstelling is uitgevoerd conform de KNA (versie 3.3). In de KNA worden criteria genoemd voor de waardering van archeologische vindplaatsen. Men maakt onderscheid in belevingswaarde, fysieke kwaliteit en inhoudelijke kwaliteit van een vindplaats. Aan de criteria wordt een meetwaarde toegekend, waarbij de scores 1, 2 en 3 staan voor de scores 'laag', 'midden' en 'hoog'.

Belevingswaarde is slechts van belang voor zichtbare archeologische monumenten en derhalve voor onderhavig onderzoek niet relevant.

De fysieke kwaliteit betreft de mate waarin archeologische overblijfselen nog intact en in hun oorspronkelijke positie aanwezig zijn. Binnen deze waarde wordt onderscheid gemaakt tussen de criteria gaafheid (de mate van niet verstoord zijn en de stabiliteit van de fysieke omgeving) en conservering (de mate waarin archeologisch vondstmateriaal bewaard is gebleven).

De vindplaatsen worden op basis van hun fysieke kwaliteit als behoudenswaardig (opgraven of beschermen) aangemerkt als de criteria gaafheid en conservering samen bovengemiddeld (vijf of

zes punten) scoren. Bij een middelmatige tot lage score (vier punten of minder) wordt naar de inhoudelijke kwaliteitscriteria gekeken om te bepalen of het terrein toch behoudenswaardig is.

Bij waardering op basis van inhoudelijke kwaliteit wordt een afweging gemaakt op basis van de eerste drie criteria: zeldzaamheid (de mate waarin een bepaald type monument schaars is of is geworden voor een periode of in een gebied), informatiewaarde (de betekenis van een monument als bron van kennis over het verleden) en ensemblewaarde (de meerwaarde die aan een monument wordt toegekend op grond van de mate waarin sprake is van een archeologische context en van een landschappelijke context). Bij een bovengemiddelde score van zeven punten of meer wordt de vindplaats als behoudenswaardig aangemerkt. Bij vindplaatsen met een lagere inhoudelijke waardering (minder dan zeven punten) wordt nagegaan of het criterium representativiteit van toepassing is. Zo ja, dan wordt een voorstel gedaan voor een als behoudenswaardig aan te merken steekproef per criterium.

De fysieke kwaliteit van de vindplaats scoort zes punten (tabel 7). Zowel de gaafheid van de bodem (en de archeologische resten die hierin besloten liggen) in het onderzoeksgebied, als de conservering van de vindplaats is hoog.

De inhoudelijke kwaliteit van de vindplaats scoort acht punten (tabel 7). Met betrekking tot zeldzaamheidswaarde scoort de vindplaats gemiddeld; het betreft een locatie op het grotere geheel van de dorpskern van Beuningen. Wegens de ligging nabij de kerk en de grote hoeveelheid vondsten en sporen scoort de vindplaats wel hoog op de informatie- en ensemblewaarde.

waarde	criteria	scores		
		hoog	midden	laag
beleving	schoonheid	wordt niet gescoord		
	herinneringswaarde	wordt niet gescoord		
fysieke kwaliteit	gaafheid	3		
	conservering	3		
inhoudelijke kwaliteit	zeldzaamheid		2	
	informatiewaarde	3		
	ensemblewaarde	3		
	representativiteit	n.v.t.		

Tabel 7. Waarderingstabel.

De vindplaats scoort zowel op de fysieke als op de inhoudelijke kwaliteit bovengemiddeld. De vindplaats wordt daarom als behoudenswaardig aangemerkt.

6 Conclusies en aanbevelingen

6.1 Conclusies

In deze paragraaf worden de conclusies gegeven in de vorm van antwoorden op de onderzoeksvragen (zie hoofdstuk 3).

1. Hoeveel sporenniveaus of vondstlagen zijn aangetroffen?

Binnen het plangebied is een cultuurdek aangetroffen, waarin twee fasen zijn te onderscheiden. Aan de basis van het cultuurdek is de aanwezigheid van een sporenniveau aangetoond. Daarnaast moet rekening gehouden worden met een sporenniveau in de top van de oeverafzettingen.

2. Wat is de aard, datering, diepteligging, kwaliteit (gaafheid en conservering) van de sporen?

De sporen liggen op een diepte van ca. 80 cm -Mv aan de basis van het cultuurdek. Ze worden op basis van het vondstmateriaal gedateerd in de Late Middeleeuwen (13e en 14e eeuw met mogelijk een langere doorloop). De sporen betreffen (paal)kuilen en greppels die door de aanwezigheid van het cultuurdek goed zijn geconserveerd. Daarnaast moet rekening gehouden worden met een vondstniveau uit de Romeinse tijd. Er zijn geen grote verstoringen binnen het onderzoeksgebied aanwezig.

3. Welke materiaalcategorieën zijn aanwezig?

Tijdens het onderzoek is aardewerk, metaal (ijzer, brons en tin), natuursteen en botmateriaal aangetroffen.

4. Welke complextypen zijn aanwezig?

Er is sprake van nederzettingsresten. Op basis van de rijke vondsten en de aanwezigheid van de grote hoeveelheden tufsteen, kunnen deze in verband worden gebracht met de kerk. Mogelijk behoorde het plangebied tot het terrein van de kerk of betrof het een rijker deel van het dorp, dat zich rondom de kerk manifesteerde.

5. Wat is de ruimtelijke verspreiding en dichtheid van de sporen en vondsten?

De resten zijn gelijkmatig over het onderzochte gebied verdeeld. Er kunnen op basis van de proefsleuf geen zones worden aangewezen met hogere of lagere dichtheden.

6. Wat is de typologische datering van de aanwezige artefacten?

Het grootste deel van de vondsten wordt gedateerd in de Late Middeleeuwen. Daarnaast is er een hoeveelheid Romeins aardewerk aangetroffen en is mogelijk een deel van het bouwmateriaal Romeins. Hoewel wordt aangenomen dat dit opspit of hergebruikt materiaal betreft, is niet uit te sluiten dat er een intact Romeins niveau binnen het plangebied aanwezig is.

7. Hoe is de bodemopbouw (laagopvolging en bodemhorizonten)?

Onder een verstoorde laag van ca. 30 cm zijn twee pakketten cultuurdek aanwezig. Het onderste deel hiervan betreft het sporenvlak. Op ca. 110 cm -Mv gaat het sporenniveau over in een natuurlijk oeverpakket. Op 190 cm -Mv is de overgang naar het pleistocene terras.

8. In welke mate is de bodem in het plangebied verstoord?

Tijdens het proefsleuvenonderzoek is vastgesteld dat het plangebied minimaal verstoord is. Slechts de bovenste 30 cm van het profiel is verstoord. Daaronder bevindt zich het intacte cultuurdek.

9. Wat is de (potentiële) conserveringstoestand van het vondstmateriaal?

De (potentiële) conservering is goed. Het aangetroffen aardewerk is minimaal gefragmenteerd. Daarnaast is, gezien de textuur van de bodem (klei), organisch materiaal goed bewaard gebleven.

10. Is er sprake van een behoudenswaardige vindplaats?

Op basis van de KNA-criteria voor waardering van archeologische vindplaatsen is er binnen het plangebied sprake van een behoudenswaardige vindplaats.

6.2 Selectieadvies

Op basis van het uitgevoerde onderzoek stelt RAAP Archeologisch Advies dat er sprake is van een behoudenswaardige vindplaats. Er wordt dan ook geadviseerd om de resten te behouden.

6.3 Aanbevelingen

De plannen voor herinrichting van het plangebied zijn nog niet bekend. De resultaten van het onderzoek tonen echter aan dat bij elke ingreep die dieper reikt dan ca. 30 cm -Mv archeologische resten verstoord zullen worden. Er wordt aanbevolen een archeologische opgraving uit te laten voeren in de zones waar dergelijke ingrepen zullen plaatsvinden. Dit onderzoek heeft tot doel het volledig opgraven, bergen en documenteren van archeologische vindplaatsen (behoud *ex situ*). Een opgraving dient uitgevoerd te worden conform een vooraf opgesteld PvE. Dit PvE dient te zijn goedgekeurd door de bevoegde overheid.

Op basis van de bevindingen van dit onderzoek neemt de gemeente Beuningen een selectiebesluit.

Literatuur

- Baart, J., e.a.**, 1977. *Opgravingen in Amsterdam: 20 jaar stadskernonderzoek*. Fibula-van Dis-hoek, Haarlem.
- Berends, G., H. Janse & A. Slinger**, 1982. *Natuursteen in monumenten*. Bosch & Keuning/Rijksdienst voor de Monumentenzorg, Baarn/Zeist. (http://www.dbnl.org/tekst/slin019natu02_01/)
- Boshoven, E.H.**, 2014. Dorpssingel in Beuningen, gemeente Beuningen; archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek (verkennend booronderzoek). *RAAP-notitie* 4965. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Weesp.
- Diependaal, S.**, 2011. Inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven: Alde Steeg te Beuningen, gemeente Beuningen. *Synthegra Rapport* S110133. Synthegra, Doetinchem.
- Egan, G.**, 2005. *Material culture in London in an age of Transition: Tudor and Stuart Period finds c. 1450-c. 1700 from excavations at riverside sites in Southwark*. Museum of London Archaeology, London.
- Egan, G. & F. Pritchard**, 2005a. Bar mounts. In: *Medieval finds from excavations in London: dress accessoires 1150-1450*. CPI Antony Rowe Ltd, Chippenham and Eastborne: 212-1138 .
- Egan, G. & F. Pritchard**, 2005b. Lace chaps. In: *Medieval finds from excavations in London: dress accessoires 1150-1450*. CPI Antony Rowe Ltd, Chippenham and Eastborne: 281-290.
- Janssen, H.L. & A.A.J. Thelen**, 2007. *Tekens van leven: opgravingen en vondsten in het Tolbrugkwartier in 's-Hertogenbosch*. Matrijs, Utrecht.
- Nijland, T.G. & R. van Hees**, 2009. Tufsteen uit de Eifel: toepassingen in Nederland. *Vitruvius* 2 (6): 40-43.
- Nijland, T.G., S. Brendle, R. van Hees & G.J.L.M. Haas**, 2005. Gebruik en verwerking van tufsteen in Nederlandse monumenten. *Grondboor & Hamer* 1: 13-16.
- Schulte, A.G.**, 1982. *De Nederlandse monumenten van geschiedenis en kunst: het Rijk van Nijmegen: westelijk gedeelte*. RDMZ, Zeist.
- Theune-Grosskopf, B.**, 1992a. Schutzwaffen. In: W. Bohme: *Das Reich der Salier 1024-1125: Katalog zur Ausstellung des Landes Rheinland-Pfalz*. Jan Thorbecke Verlag, Sigmaringen: 101-102.
- Theune-Grosskopf, B.**, 1992b. Reitzubehor. In: W. Bohme: *Das Reich der Salier 1024-1125: Katalog zur Ausstellung des Landes Rheinland-Pfalz*. Jan Thorbecke Verlag, Sigmaringen: 87.

Overzicht van figuren , tabellen en bijlagen

Figuur 1. De ligging van het plangebied (rood omlijnd); inzet: ligging in Nederland (ster).

Figuur 2. Locatie van de proefsleuf.

Figuur 3. Profielopname.

Figuur 4. Sporenoverzicht in vlakken 1 en 2.

Figuur 5. Coupe S 26.

Figuur 6. Wijwaterbak in een kerk in Boutersem.

Tabel 1. Geologische en archeologische tijdschaal.

Tabel 2. Sporenaantal per interpretatie.

Tabel 3. Vondstcategorieën met aantallen.

Tabel 4. Aantal keramische vondsten.

Tabel 5. Verdeling baksels gebruiksaardewerk.

Tabel 6. Metaal.

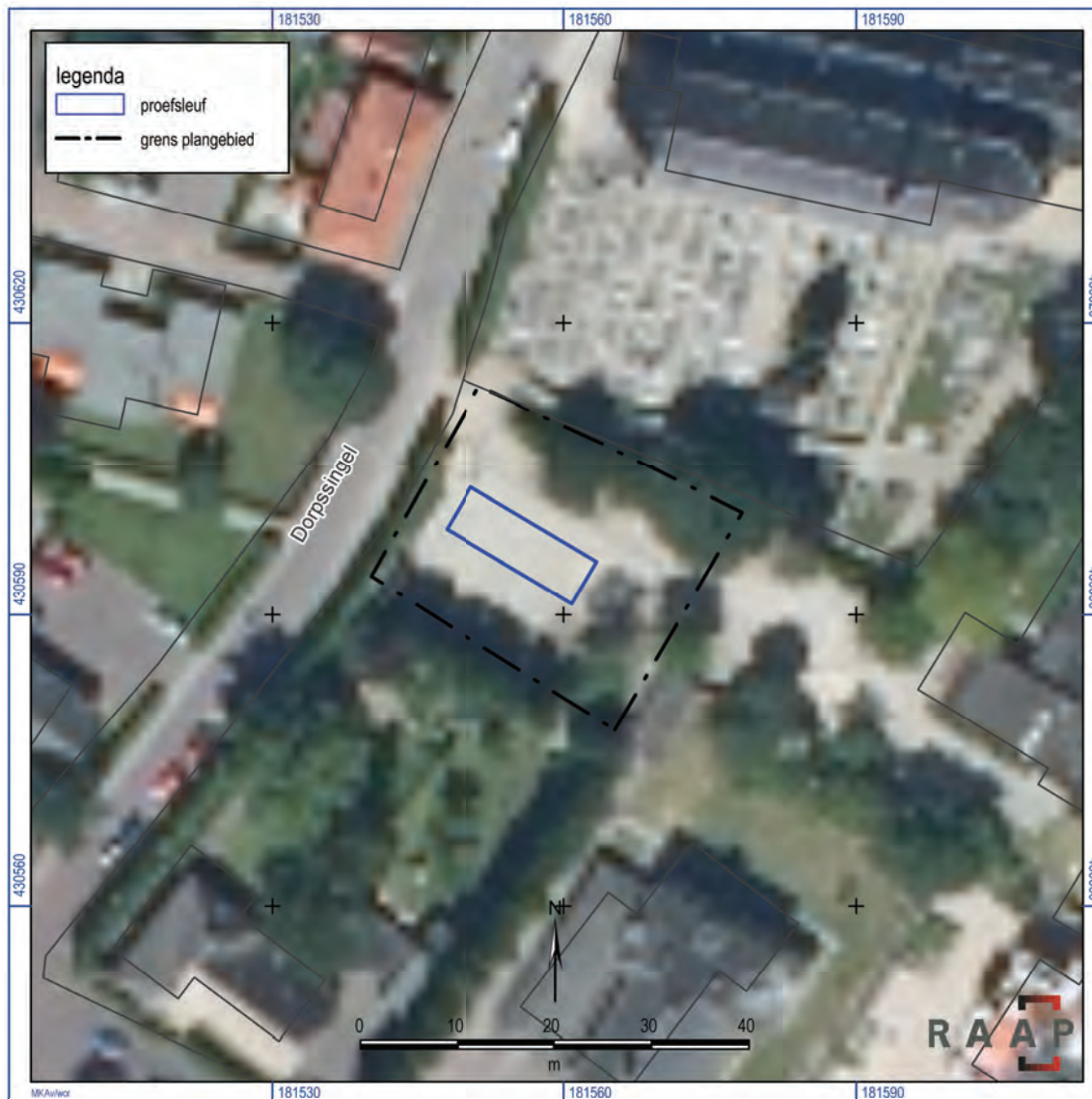
Tabel 7. Waarderingstabel.

Bijlage 1. Sporenljst.

Bijlage 2. Vondstenlijst.

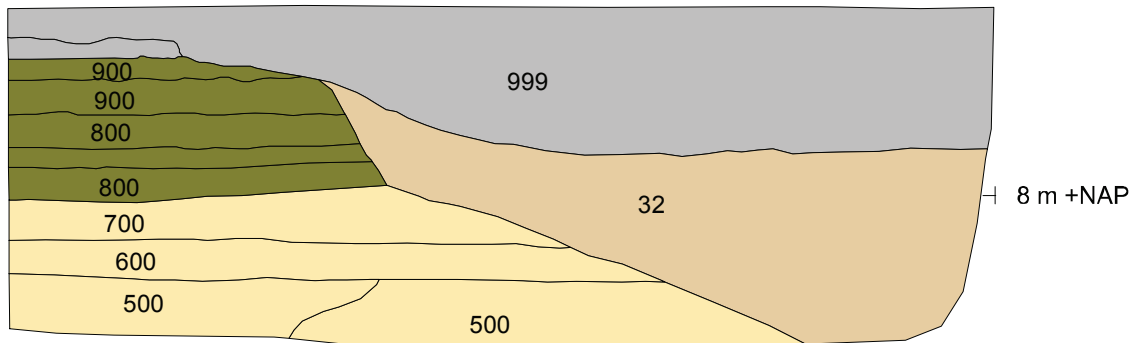
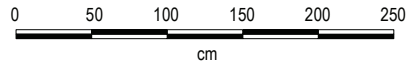
Figuur 1. De ligging van het plangebied (rood omlijnd); inzet: ligging in Nederland (ster).

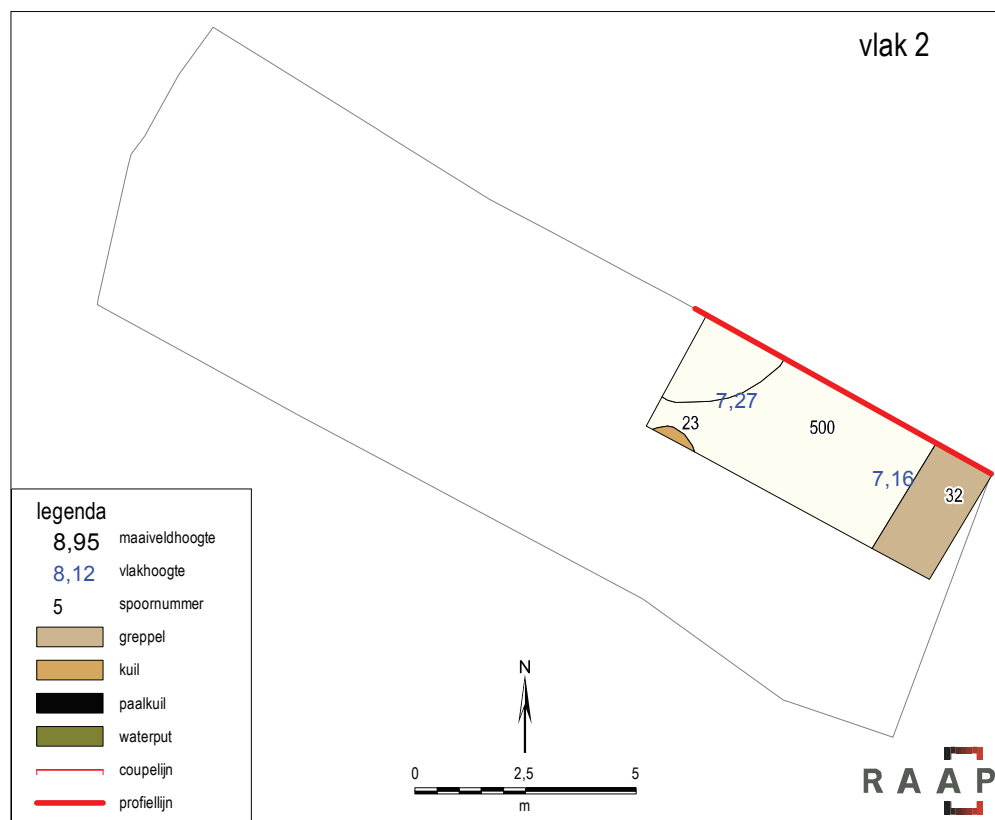
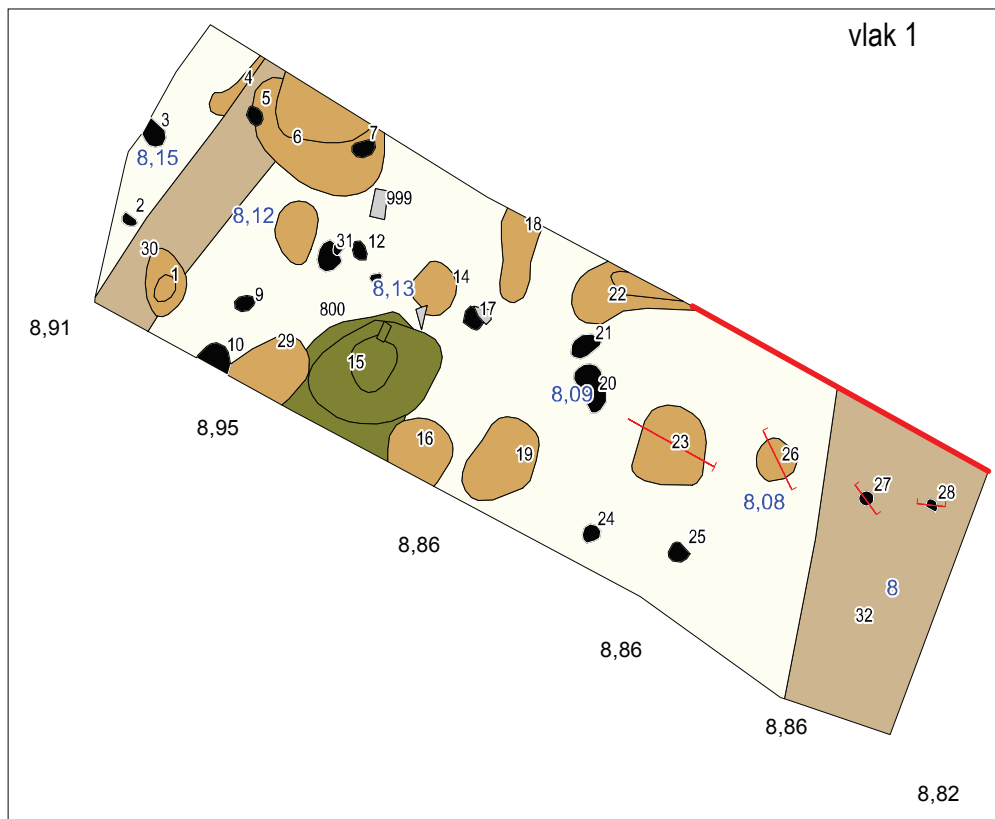
Figuur 2. Locatie van de proefsleuf.

legenda	
	recente verstoring
	cultuurdek
	natuurlijke laag
	greppel
900	spoonnummer

R A A P

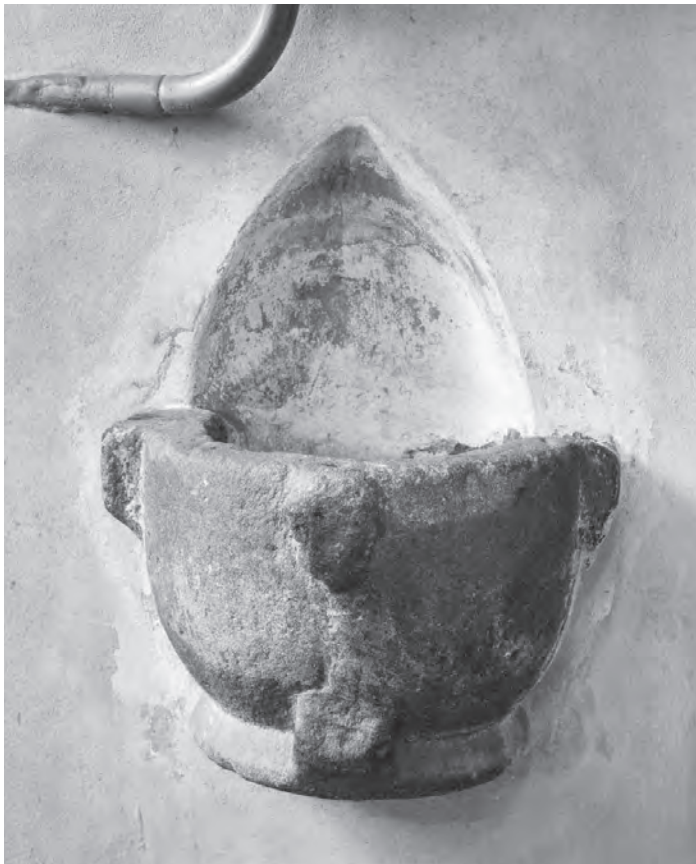
Figuur 3. Profielopname.

Figuur 4. Sporenoverzicht in vlakken 1 en 2.

Figuur 5. Coupe S26.

Figuur 6. Wijwaterbak in een kerk in Boutersem.

Bijlage 1. Sporenlijst

Legenda

vorm spoor

lin	langwerpig/lineair
nvt	niet van toepassing
onr	onregelmatig
ovaal	ovaal
rechth	rechthoekig
rond	rond

textuur vulling

Ks3	klei sterk siltig
Ks4	klei uiterst siltig
Kz1	klei zwak zandig
Kz2	klei matig zandig
Kz3	klei sterk zandig
MR	muur
Zs1	zand zwak siltig

mediaan

MG	matig grof
----	------------

sublaag

zl1	enkele zandlagen
-----	------------------

kleur/gevlekt

L	licht
U	bruin
D	donker
Y	grijs
E	geel
Z	zwart
O	oranje
R	rood
A	blauw

gr (grind)

-	geen bijmenging
g1	zwak grindig
g2	matig grindig
g3	sterk grindig

pu (puin)

0	afwezig
1	weinig fijn puin
2	fijn puin
5	middelgrof puin

mo (mortel)

0	afwezig
1	spikkels
2	enkele brokken

hlm (verbrande leem (huttenleem))

0	afwezig
1	enkel fragment
2	fragmenten

hk (houtschool)

0	afwezig
1	enkele spikkel
2	spikkels
3	veel spikkels

fo (fosfaat)

0	afwezig
2	vlekken

femn (ijzer en mangaan)

-	geen bijmengsels
FE2	veel Fe-vlekken
FE9	Fe-concreties
FM1	enkele Fe- & Mn-vlekken
FM2	veel Fe- & Mn-vlekken

laag interpretatie

INSLUIT	insluiting waterput
INST	insteek
OE	oeverafzettingen
OMSLUIT	omsluiting waterput

spoor	vorm spoor	interpretatie	vul-ling	tex-tuur	medi-aan	sub-laag	kleur	ge-vlekt	gr	pu	mo	hlm	hk	fo	femn	laag intrpr	opmerking
1	ovaal	kuil	0	Kz1	-	-	DU	-	-	2	0	0	3	0	-	-	-
1	ovaal	kuil	1	Kz1	-	-	DUY	-	-	1	0	0	2	0	-	-	-
2	ovaal	paalspoor	0	Kz1	-	-	DY	-	-	2	0	0	3	0	-	-	-
3	ovaal	paalspoor	0	Kz1	-	-	DY	-	-	1	0	0	0	0	-	-	-
4	lin	kuil	0	Kz1	-	-	DY	-	-	1	0	0	0	0	-	-	-
5	ovaal	paalspoor	0	Kz1	-	-	DY	-	-	0	0	0	0	0	-	-	-
6	ovaal	kuil	0	Kz1	-	-	DUY	-	-	1	0	0	0	0	-	-	-
6	ovaal	kuil	1	Kz1	-	-	DY	-	-	0	0	0	0	0	-	-	-
7	ovaal	paalspoor	0	Kz1	-	-	DY	-	g2	0	0	0	0	0	-	-	-
8	ovaal	kuil	0	Kz1	-	-	DY	-	g1	0	0	0	0	0	-	-	-
9	ovaal	paalspoor	0	Kz1	-	-	DY	-	g1	1	0	0	0	0	-	-	-
10	ovaal	paalspoor	0	Kz1	-	-	DUY	-	-	0	0	0	0	0	-	-	-
11	ovaal	paalspoor	0	Kz1	-	-	DY	-	-	0	0	0	0	0	-	-	-
12	ovaal	paalspoor	0	Kz1	-	-	DY	-	g1	1	0	0	1	0	-	-	-
13	ovaal	paalspoor	0	Kz1	-	-	DY	-	g1	0	0	0	0	0	-	-	-
14	rond	kuil	0	Kz1	-	-	DY	YU	-	0	0	0	0	0	-	-	-
15	ovaal	waterput	0	Kz3	-	-	UY	DY	g3	2	2	0	3	0	-	INSLUIT	-
15	ovaal	waterput	1	Kz3	-	-	DUY	YU	g2	1	1	0	2	0	FE9	OMSLUIT	-
15	ovaal	waterput	2	Kz3	-	-	YU	UY	g2	0	1	0	2	0	FE2	INST	-
15	ovaal	waterput	3	MIR	-	-	OR	-	-	0	0	0	0	0	FE2	OMSLUIT	2bakstenen in verband
16	rond	kuil	0	Kz1	-	-	DY	-	-	5	0	0	2	0	-	-	-
17	rond	paalspoor	0	Kz1	-	-	DY	-	-	2	0	0	1	0	-	-	-
18	lin	kuil	0	Kz1	-	-	DY	YU	-	2	0	0	3	0	-	-	-
19	ovaal	kuil	0	Kz1	-	-	DY	YU	-	2	0	0	3	0	-	-	-
20	ovaal	paalspoor	0	Kz1	-	-	DY	U	-	0	0	0	0	0	-	-	-
21	ovaal	paalspoor	0	Kz1	-	-	DY	U	-	0	0	0	0	0	-	-	-
22	ovaal	kuil	0	Kz1	-	-	DY	-	-	1	0	0	3	0	-	-	-

spoor	vorm spoor	interpretatie	vul-ling	tex- tuur	medi- aan	sub- laag	kleur	ge- vlekt	gr	pu	mo	hlm	hk	fo	femn	laag intrpr	opmerking
23	ovaal	kuil	0	Kz1	-	-	DY	-	-	1	0	0	0	0	-	-	-
24	ovaal	paalspoor	0	Kz1	-	-	DY	-	-	0	0	0	0	0	-	-	-
25	rond	paalspoor	0	Kz1	-	-	DY	-	-	0	0	0	0	0	-	-	-
26	ovaal	kuil	0	Kz2	-	-	DUY	-	g1	0	0	2	3	0	-	-	brandkuil
27	rond	paalspoor	0	Kz2	-	-	DY	-	-	0	0	1	1	0	-	-	tufsteen
28	ovaal	paalspoor	0	Ks4	-	-	DUY	-	-	0	0	2	3	0	-	-	-
29	ovaal	kuil	0	Kz1	-	-	DUY	-	-	2	0	0	2	0	-	-	-
30	lin	kuil	0	Kz1	-	z1	DY	Y	-	0	0	0	0	0	-	-	-
31	ovaal	paalspoor	0	Kz1	-	-	Y	-	g1	0	0	0	0	0	-	-	-
32	lin	greppel	0	Kz1	-	-	DUY	UY	-	0	0	0	0	0	-	-	-
500	NVT	natuurlijke laag	0	Ks3	-	-	LUY	-	-	0	0	0	0	0	FM1	OE	-
500	NVT	natuurlijke laag	1	Kz2	-	-	LUY	-	-	0	0	0	0	0	FM2	OE	-
600	NVT	natuurlijke laag	0	Ks4	-	-	LUY	-	-	0	0	0	0	0	FM1	OE	-
700	NVT	natuurlijke laag	0	Ks4	-	-	LYU	-	-	0	0	0	1	0	FM1	OE	-
800	NVT	cultuurlaag	0	Kz2	-	-	DY	-	g1	2	0	0	2	2	-	-	-
800	NVT	cultuurlaag	1	Kz3	-	-	DY	-	g1	1	0	0	1	0	-	-	-
800	NVT	cultuurlaag	2	Kz2	-	-	DUY	UY	g1	1	0	0	1	0	-	-	-
900	NVT	cultuurlaag	0	Kz3	-	-	ZY	-	g3	5	0	0	3	0	-	-	-
900	NVT	cultuurlaag	1	Kz3	-	-	ZY	-	g2	5	0	0	3	0	-	-	-
999	NVT	verstoring	0	Zs1	MG	-	LE	-	-	0	0	0	0	0	-	-	-
999	NVT	verstoring	1	Kz2	-	-	AY	-	-	0	0	0	0	0	-	-	-

Bijlage 2. Vondstenlijst

Legenda

materiaalcode

KER	keramiek
MAG	zilver
MBR	brons
MFE	ijzer
MSN	tin of lood-tin legering
ODB	bot, dierlijk
SKA	kalk(steen)
SLE	leisteen
STE	tefriet/basaltlava
STU	tufsteen
SZA	zandsteen/kwartsiet

specifiek

DOLIUMGR	dolium:groot formaat (ruwwandig)
GROOT	groot/Tourse groot
RUITERSP	ruiterspoor

begin- en einddatering

ROM	Romeinse tijd
ROML	Romeinse tijd laat
MELA	Middeleeuwen laat A
MELB	Middeleeuwen laat B
NTA	NTA

interpretatie

BAKSTEEN	baksteen
BESLAG	beslag
BOUWMAT	bouwmateriaal
BROK	brok
DAKLEI	daklei/leisteen dakbedekking
DOLIUM	dolium/voorraadvat
GESP	gesp
GIETPROP	gietprop/gietrest
GLD	gladwandig aardewerk, gedraaid
HAMER	hamer
HUTTELM	hutteleem/verbrande leem
KNOOP	knoop
KRAM	kram/niet
MAALSTN	maalsteen:ligger/loper
MES	mes (onderdeel)
MUNT	munt
PAARDETG	paardetuig (onderdeel)
PIJLPUNT	pijlpunt
PIJP	pijp/pijpekop/pijpesteel
PLOEG	ploeg (onderdeel)
RINGBR	RINGBROCHE
RUND	rund
RUW	ruwwandig aardewerk, gedraaid
SCHILD	schild (onderdeel)
SLIJPSTN	slijpsteen/wetsteen
VARKEN	varken
WIJWATER	wijwaterbak
XXX	onbekend

Overige codes (kleine i.p.v. hoofdletters) conform Deventersysteem

vondst	materiaal-code	interpretatie	specifiek	aantal	begin-datering	eind-datering	opmerking
1	MBR	BESLAG	-	1	MELA	MELB	reparatiebeslag, blik, bronzen nageltjes
2	MBR	XXX	plaatje	1	MELA	MELB	plaatje brons, halfronnd, beslag?
3	MFE	PLOEG	-	1	MELA	MELB	ploegonderdeel eg?
4	MSN	KNOOP	-	1	MELB	NTA	massief tinnen knoopje, met oogje
5	KER	s1	kan-8	2	1300	1375	-
6	MFE	PAARDETG	RUITERSP	1	MELA	MELB	half ruiterspoor?
7	MBR	RINGBR	-	1	MELA	MELB	ringbroche, half, oorspronkelijk steeninleg?
8	MBR	XXX	nestel	1	MELA	MELB	rolletje brons, nestel?
9	MFE	MES	-	1	MELA	MELB	blad van mes
10	MFE	XXX	strip	2	MELA	MELB	twee langwerpige, platte strips
11	STU	BOUWMAT	-	1	-	-	rechthoekige bouwsteen
11	SZA	WIJWATER	-	1	-	-	-
12	KER	s1	kan	20	-	-	bolle kan; Siegburg
12	KER	HUTTELM	-	2	-	mat	-
13	MBR	BESLAG	splitplaatje	1	MELA	MELB	beslagplaatje, gebogen
14	MFE	XXX	koker	1	MELB	NTA	koker, behuizing?
15	MBR	GIETPROP	-	1	MELA	MELB	gietprop, smelstuk
16	MFE	GESP	-	1	MELB	NTA	gespbeugel, rechthoekig
17	MBR	BESLAG	-	1	MELA	MELA	beslag, twee pennen
18	MAG	MUNT	GROOT	1	MELB	MELB	zilveren Groot?
19	MBR	XXX	lipje	1	MELA	MELB	lipje, naaldschoen?
20	KER	wm	-	1	1200	1250	-
21	KER	bg	-	1	1100	1250	Paffrath-achtig
21	KER	s5	-	1	1225	1280	-
22	KER	s4	-	1	1250	1300	-
22	KER	GLD	-	1	ROM	-	-
22	ODB	VARKEN	kies	1	-	-	-
23	MFE	PAARDETG	hoefijzer	1	MELB	NTA	hoefijzer, gebroken
24	KER	GLD	-	3	ROM	-	-
24	KER	RUW	-	1	300	400	manchetvormige rand
24	KER	wm	-	2	1175	1250	gla. spat en band
24	KER	s5	kan	1	1225	1280	-
24	KER	bg	-	5	1100	1350	oa Paffr-a
24	KER	r	-	1	1250	1350	-
24	ODB	RUND	middenvoetsbeen	3	-	-	-
24	SZA	BROK	-	1	-	-	fijne zandsteen met glimmers
25	KER	s5	kan	3	1225	1280	-
25	KER	GLD	-	1	ROM	-	-
25	ODB	XXX	langbeen	1	-	-	-
25	SZA	BROK	-	1	-	-	fylliet?
25	SLE	DAKLEI	-	1	-	-	deel van een gat

vondst	materiaal- code	interpretatie	specifiek	aantal	begin- datering	eind- datering	opmerking
25	STE	MAALSTN	-	1	-	-	fragment van dunne roterende maalsteen
26	MBR	GIETPROP	-	1	MELA	MELB	groot smeltstuk
27	MBR	KRAM	-	1	MELA	MELB	krammetje, twee haakjes
28	MBR	SCHILD	beslag	1	MELA	MELA	schildbeslag, hoekig, gaatjes
29	KER	BAKSTEEN	-	1	-	-	frgmt
29	KER	GLD	-	1	ROM	-	-
29	KER	bg	kom	2	1250	1350	of bakpan; Elmpt-achtig
29	KER	bg	kog/pot	6	1100	1350	2x Pafrrath-achtig
29	KER	r	-	2	1300	1400	spaarzaam glazuur
29	KER	s5	kan	2	1225	1280	-
29	KER	s4	kan	1	1250	1300	-
30	KER	PIJP	-	1	1768	1788	Goudse pijp met merken
30	KER	s1	kan	1	1300	1400	-
31	KER	BAKSTEEN	-	1	1300	1400	?x12,5x6
31	STU	BOUWMAT	-	1	-	-	rechthoekig bouwblok, mortel
31	STU	BOUWMAT	-	2	-	-	afgerond, romer tuf, 1 gebroken stuk
31	STU	BOUWMAT	-	1	-	-	romer tuf (kenmerkende puimsteen)
31	SZA	BROK	-	1	-	-	blauw/groen-grijze kwartsiet
32	MFE	PIJLPUNT	kruisboogpunt	1	MELA	MELB	kruisboogpunt, 8cm lengte
32	MFE	HAMER	-	1	MELA	MELB	werktuig?, hamer?
32	KER	BOUWMAT	vloertegel	3	-	-	dikte 2,5 cm
32	KER	BOUWMAT	vloertegel	1	-	-	dikte 2,5 cm
32	KER	s2	kan	8	1300	1450	Langerwehe
32	KER	s4	-	2	-	-	-
32	KER	r	-	1	1250	1400	hoogversierd
32	KER	bg	kog/pot-2	1	1200	1350	-
32	KER	s2	kan	1	1350	1450	-
32	KER	s5	kan	1	1225	1280	-
32	ODB	RUND	spaakbeen	1	-	-	-
32	ODB	VARKEN	hoektand	1	-	-	-
32	STU	-	-	1	-	-	brok, ettringer(?) tuf
32	SZA	SLIJPSTN	-	1	-	-	rode zandsteen met mogelijk slijvlakken
32	SZA	-	-	1	-	-	zwarte kwartsiet kei
32	STU	BROK	-	2	-	-	2 brokken lichte tuf
32	SKA	BROK	-	1	-	-	-
32	SZA	BROK	-	5	-	-	3 brokken met mortel
33	KER	s4	kan	1	1250	1300	Langerwehe
34	KER	DOLIUM	DOLIUMGR	1	ROM	-	-
34	STU	BOUWMAT	-	1	-	-	donkere tuf
35	STU	BOUWMAT	-	1	-	-	rechthoekige bouwsteen, donkere tuf
36	KER	s4	-	1	1250	1300	-